

УДК 94(477)

Володимир Кіцак

ПРИЧИНИ МІГРАЦІЇ ДЕПОРТОВАНИХ З ПОЛЬЩІ УКРАЇНЦІВ В УРСР

У статті проаналізовано причини міграції українців, депортованих із Польщі, упродовж 1944–1946 рр., в УРСР в другій половині сорокових років XX ст. Охарактеризовано дії влади, скеровані на призупинення цього процесу. Досліджено чинники, що сприяли переселенню зі східних, центральних і південних областей в Західний регіон.

Ключові слова: депортація, міграції, розселення, Закерзоння, Західна Україна.

Актуальність досліджуваної проблеми ґрунтується на тому, що питання причин міграції депортованих з Польщі в УРСР в другій половині 40-х рр. XX ст. викликає наукову зацікавленість дослідників. З іншого боку створення сприятливих умов за рахунок відкритого доступу до архівних фондів уможливорює вивчення тих проблем, що ще не знайшли свого об'єктивного аналізу.

Упродовж 1944–1945 рр. із території Польщі у центральні, східні та південні області УРСР ввезено понад 150 тисяч українців, які у 1944–1946 рр. самовільно переселилися в на Західну Україну. Досліджувана проблема має цінне наукове значення, оскільки дає змогу розкрити важливі проблеми, з якими зіткнулись депортовані з Польщі українці.

Наукова новизна полягає у тому, що у публікації на основі об'єктивного і комплексного підходу розкрито причини, що зумовили неминучу міграцію депортованих з Польщі українців на території, де умови життя були більш прийнятними.

Об'єктом наукового дослідження є розселення депортованих закерзонців в УРСР.

Предметом дослідження виступають причини та особливості самовільних міграцій закерзонців на теренах нової батьківщини і дії місцевої влади.

Метою дослідження є з'ясування причин, що зумовили незаконні міграції депортованих в УРСР із місць поселення в Західну Україну.

Завдання дослідження полягають у з'ясуванні чинників, що зумовили самовільні міграції, а також у визначенні їх напрямку. Необхідно також висвітлити реакцію офіційної влади на самовільні міграції закерзонців.

Досліджувана проблема не набула предметного наукового аналізу. Її дослідження обмежується низкою згадок у наукових дослідженнях, що стосуються депортації українського населення з Польщі. Зокрема, Ю. Сливка основну увагу звертає на причини й наслідки депортації українців з Польщі [1]. Низку матеріалів, що стосуються розселення, наведено у збірниках документів, опублікованих у 1994–1998 рр. [1–4]. Особливу вагу мають збірники спогадів, видані упродовж у 2002–2004 рр. [5–6]. Побіжно проблему оглянули польські дослідники Я. Пісулінський та А. Сова [7–8].

Разом із початком переселення у вересні 1944 р. перші ешелони жителів Закерзоння перетнули західний кордон СРСР. Більшість депортованих, в силу різних причин, потрапила у Східну, Центральну та Південну Україну.

Згідно з урядовими документами, держава зробила все для якнайшвидшої адаптації переселенців до нових умов на місцях поселення. Насправді багатьом закерзонцям доводилось переїжджати не лише з Польщі в СРСР. У пошуках придатного житла, вільної від колгоспів землі, врешті, рятуючи своє життя, від голоду, люди не тільки кочувати з села в село, чи з району в район. Значній частині переселенців довелося подолати тисячокілометрові відстані перш ніж вдавалось осісти постійно.

При переселенні жителів гірської частини Закерзоння у східні області УРСР зовсім не враховувалось те, що акліматизація закерзонців у південних степах буде важкою. Людей з лісистих Карпат та передгір'їв переселяли на рівнину, в спекотне середовище, у типові різкоконтинентальні кліматичні умови. В результаті зміни клімату, переселенці масово хворіли. Якщо ж взяти до уваги, що лемки в більшості були непоганими майстрами по дереву й на сході вони не знаходили застосування своїм талантам, то це був ще один стимул для втечі на захід [9, арк. 67–70].

Важливою залишалась і проблема мови, оскільки представники офіційної влади здебільшого вживали російську, а говірка місцевого населення відрізнялась від говірки закерзонців, що різко виділяло останніх серед загалу.

Здесятовані голодом тридцять третього, масовими розстрілами і вивезеннями на Сибір "куркулів" та середняків-"підкуркульників", із поспіль колективізованим майном та землею, розорені в часі війни, селяни Наддніпрянщини з заздрістю ставились до переселенців, яким інколи вдавалось провезти на місце нового проживання корову, пару овець чи домашню птицю. А якщо

врахувати, що їм "невідомо за що" видавали декілька центнерів зерна та картоплі, – і це на тлі страхітливих загального зубожіння, – то деяка ворожість автохтонів була цілком зрозумілою.

Окрім того, закерзонців часто не визнавали за українців і називали поляками [9, арк. 67–70]. Навряд чи могло бути щось образливіше за це для людей, які роками терпіли від польського терору, які брали активну участь в боротьбі з польськими бандами, чиї близькі й родичі були вбиті у 1941–1946 рр.

Умови поселення закерзонців були дуже важкими. Досить часто їм доводилось жити в тісних хатинах разом з місцевим населенням або тулитись в зруйнованих війною будівлях чи навіть у землянках. На вересень 1945 р. з оселених в Східній Україні 38087 сімей, власне житло мали лише 11077 [3, с. 160–170]. Інші переселенці мали наймати житло у місцевих жителів за 200–300 карбованців у місяць, урізуючи й без того незначний сімейний бюджет. У 1946 р. такі випадки фіксувались у Дніпропетровській та Херсонській областях [10, арк. 29].

На кінець 1947 р. власні хати і квартири у Східній та Південній Україні отримали 82,3 % сімей. Зростання рівня життя пояснюється не будівництвом житла, а масовим відтоком депортованих у західні області [11, арк. 19–22].

Збудувати власні глиняні хати переселенці з Польщі просто не вміли, оскільки хати на Лемківщині будували з дерева, якого на сході обмаль. Місцеві колгоспи здебільшого не допомагали їм створити нормальні умови проживання. Урядові асигнування для цієї мети або не виділялись, або використовувались не за призначенням. Наприклад, у декількох районах Дніпропетровської області товари для переселенців продавали колгоспникам, оскільки прибулі не були пайовиками "СільПО" [12, арк. 2].

Республіканське керівництво щороку приймало плани будівництва житла, призначеного для переселенців. Але з такою ж самою постійністю ці плани не виконувались. На перше півріччя 1946 р. в Східній Україні планувалось збудувати для переселенців 33531 хату [13, арк. 123]. Про рівень виконання цього проекту свідчить те, що на 22 серпня збудували 577 хат і розпочали будівництво ще 3301 хати [14, арк. 51]. Таким чином, план будівництва на 1946 рік був практично провалений. У 1947 р. для закерзонців побудували лише 320 та відновили 184 хати із 19 тис. запланованих [11, арк. 24; 15, арк. 166–170].

Не кращим був стан і з наділенням землею. Індивідуальних земельних ділянок, як це обіцялось, переселенці так і не отримали. Навіть кілька присадибних арів виділялись зі значним запізненням. На 23 липня 1945 р. в Котовському районі Дніпропетровської області земельні ділянки отримали лише 76 сімей з 193, у Синельниківському – 64 з 367 [16, арк. 73].

Колгоспна система ведення сільського господарства, що була єдиною в УРСР, за винятком західних областей, виключала можливість індивідуального господарювання депортованих. Люди, що все життя вели господарство самостійно, не змогли адаптуватись до колгоспної безглуздості та марнотратства. Тому переселення на захід було, передусім, втечею від колгоспів. Окрім того, небажання переселенців вступати в колгоспи й усупільнювати своє майно робило їх "білими воронами" й протиставляло переселенців місцевому населенню.

Усіх переселенців у примусовому порядку записували в колгосп, де вони працювали з ранку до ночі. На обробіток тих кількох сотих городу, що виділили замість залишеної в Польщі землі, залишалась тільки ніч. Літо 1946 р. видалось спекотним і всі посіви вигоріли ще в червні, а картоплі восени накопали менше, ніж посадили. Через незвичний спекотний клімат, відсутність питної води, (вода сільських колодязів, зокрема на Мелітопольщині, годилась лише на господарські потреби, оскільки була солончаковою) та важку фізичну роботу люди почали хворіти, зроста смертність немовлят і старших людей. Багато закерзонців захворіло на малярію, до якої горяни не мали імунітету, а лікарська допомога була майже відсутньою [9, арк. 67–70]. На трудовдень в більшості колгоспів нараховували всього по 300–500 грамів зерна [14, арк. 35]. Колгоспи не тільки не оплачували їх фізичну працю, а й у примусовому порядку позичали у переселенців зерно. Скаржитись на цей неприхований грабіж у радянські ж органи правосуддя було безперспективно [17, арк. 34].

Колгоспне керівництво не надто опікувалось переселенцями. Зимом "новоспеченим" колгоспникам ніхто не поспішав виділити підводи для палива. Вивезену із Польщі худобу нічим було годувати, оскільки районні чи обласні чиновники вчасно не проводили взаєморозрахунків із переселенцями й, відповідно, не компенсували зданого на батьківщині сіна й соломи. Весною їм забороняли випасати корів на колгоспних пасовищах. Тому більшість людей була змушена порізати худобу. Схожою була ситуація в усіх областях УРСР. Всюди депортовані мали аналогічні проблеми [16, арк. 73].

Незадовільні матеріально-побутові умови існування сімей переселенців були тим ґрунтом, на якому росло незадоволення радянською владою. Колишні члени ОУН закликали їх повертатись

додому. Так, в Ровеньківському районі Ворошиловградської області були арештовані переселенці І.Дзядош, І.Главач, П.Коник, що займались підбуренням депортованих на переїзд хоча б у Західну Україну. За аналогічну роботу в Запорізькій області був засуджений до 20 років каторжних робіт переселенець М. Громчевський [3, с. 339].

Для того, щоб переселитись в Західну Україну, використовувались будь-які засоби. Одним із важливих видів палива в західних областях був торф. Праця на торфорозробітках була неймовірно важкою: канали для осушення торфових боліт копали без будь-якої механізації. Постійна сирість, відсутність елементарних умов праці та побуту на торфородовищах – усе це робило цей вид заробітку настільки непривабливим, що місцеве населення доставляли на торфородовища майже під конвоєм. Внаслідок цього підприємства були забезпечені робочою силою на 20–75 % [18, арк. 47–48].

Якщо місцеве населення торфорозробітки небезпідставно вважало майже каторгою, то для закерзонців домінантним у цьому питанні був інший чинник. Саме так можна було здобути бажану прописку в Західній Україні. У такий спосіб у червні 1946 р. на роботу на торфопідприємствах Тернопілля завербувалось 60 закерзонців зі Східної України. Розпорядженням заступника голови Ради Міністрів І.Сеніна їх оформляли на постійне проживання в області, надавали роботу, житло та деяку державну допомогу [19, арк. 43].

У 1946 р. до вказаних негараздів додався ще й голод. Рік у південних областях видався неурожайний, та сотень тисяч смертей можна було б уникнути, якби не продумана й цілеспрямована політика хлібозаготівель, що велась в Україні. Без шансу на існування залишились ті, хто ще рік тому захищав країну на фронтах Другої світової війни [20, с. 1–376]. Місцеве населення гинуло тисячами, а що могли вдіяти ті, хто зовсім недавно був висаджений у степу із мізерним майном та евакуаційним листом. В умовах суцільної колективізації й тотальних хлібозаготівель марно було надіятись отримати земельний наділ та все те зерно, картоплю, сіно та інше, що було записано в акті-накладній. Тому голод вдарив по переселенцях в першу чергу. Рятуючи власне життя, втрачаючи та обмінюючи на хліб останні пожитки, на поїздах чи возами, запряженими ще не "усуспільненими" конями й коровами, потяглись закерзонці на захід [21, с. 29]. юридично це було злочином, за який їх або примусово повертали на місце офіційної приписки, або разом з іншими "антирадянськими елементами" етапували в Сибір чи на Далекий Схід.

Проте не всім вдавалось втекти у Західну Україну. 20 вересня 1945 р. 28 колгоспників-закерзонців Козолупівської сільради Токмацького району Запорізької області прийшли в контору колгоспу із заявами про вихід із колективного господарства. Не очікуючи рішення правління, вони забрали весь сільськогосподарський інвентар та 22 коней, що їх усуспільнили при вступі в колгосп. Люди планували невдовзі виїхати у Волинську область. Найбільш дієвим методом переконання став арешт керівником місцевого райвідділу НКВС семи найбільш активних переселенців. Двох із них пізніше передали слідчому відділу УНКВС у Запорізькій області [1, с. 619–620]. Після розгляду справи, Антон Дячук був засуджений до одного року в'язниці, а Василь Серафим – виправданий [2, с. 16–17].

У Західній Україні життя було трохи легшим. переселенська говірка не так виділялась, та й поляками лемків чи холмщаків ніхто не вважав. Щодо земельної проблеми, то для післявоєнного Західного регіону це було характерне одноосібне господарство, хоча у приміських селах колгоспи були організовані чи відновлені мало не із приходом радянської армії. Колективізація йшла досить повільними темпами і жовтень 1948 р. в Тернопільській області було 462 колгоспи, що об'єднували 21,4 % селянських господарств [22, арк. 16; 23, арк. 25–27].

Реакція влади на самовільні міграції депортованих в УРСР була неоднозначною. З одного боку, було переглянуто плани розселення 15446 сімей замість Східної України, вони потрапили у Західну [24, арк. 10]. З іншого боку, було прийняте рішення будь-що припинити міграцію вже розселених. 5 жовтня 1945 р. нарком внутрішніх справ УРСР В. Рясний видав наказ № 00172 "Про запобігання самовільним переїздам господарств евакуйованого з Польщі українського населення", що мав зупинити потік мігрантів [25, с. 221].

Згідно з постановою РНК УРСР і ЦК КП(б)У від 3 жовтня 1945 р., усім переселенцям категорично заборонялось переселятись на захід [13, арк. 120]. Ця постанова дублювалася на обласному рівні. Господарства, що самовільно переїжджали хоч би у сусіднє село, затримувались міліцією та повертались на попереднє місце проживання у примусовому порядку [26, арк. 2]. Постановою РНК УРСР і ЦК КП(б)У від 16 жовтня 1945 р. усіх секретарів облвиконкомів попереджали про суворе покарання в разі видачі ними дозволів на переїзд у Західну Україну сім'ям закерзонців, депортованих у східні області [1, с. 618–619]. Аналогічні постанови були і в 1946 р. [27, арк. 45–46].

Офіційний документ про зміну місця проживання можна було отримати лише в управлінні при РНК у справах евакуації українського та польського населення за поданням облвиконкомів. Дозвіл видавався лише тоді, коли: документи прибулої переселенської родини були невідповідно оформлені; сім'я з якихось причин під час розселення була розділена. Ті її члени, що опинились в іншому населеному пункті отримували право на переїзд; окремі члени родини (старшого віку або непрацездатні) мали в інших областях близьких родичів, які погоджувалися їх утримувати; члени родини депортованих, які брали участь у Великій Вітчизняній війні й осіли в Західній Україні, хотіли викликати до себе інших членів своїх родин; комісія лікарів визнала доцільною зміну місця проживання для оселення в більш сприятливих для здоров'я кліматичних умовах; білоруські сім'ї, що мали дозвіл на поселення в БРСР [10, арк. 26].

Частка тих, кому офіційно дозволили переселитись на захід республіки була непропорційно малою – усього 1,9 %. Станом на 15 серпня 1945 р. у Східній та Південній Україні нараховувалось 37085 сімей (138201 осіб). Офіційно заяви на переїзд у Західну Україну подали 22488 сімей, Білорусь – 79 сімей, Польщу – 378. Серед причин, якими депортовані обґрунтовували своє бажання переселитись були: клімат – 1222 сім'ї, важкі побутові умови – 884 сім'ї, бажання вести індивідуальне господарство – 726 сімей, з'єднати роз'єднані в процесі переселення сім'ї – 57, поселення не за місцем призначення, зазначеним в евакуаційних документах [24, арк. 5].

Проте сприймати їх як першооснову у з'ясуванні реальних причин депортованих покинути Східну Україну варто доволі обережно. Насправді ж переселенці, зіткнувшись з радянською дійсністю, зрозуміли небезпеку, яку може нести необачно вимовлене слово, а тим більше такий документ, як офіційна заява. Органи НКВС дали зрозуміти їм, що будь-яка опозиція радянській владі каратиметься. У Мелітопольському, Чернігівському, Великотокмацькому, Великохортицькому та інших районах Запорізької області арешти депортованих, без пред'явлення будь-якого звинувачення й утримання їх під арештом по декілька місяців були типовим явищем [17, арк. 18–21]. Тому, аж ніяк не знімаючи важливості кліматичного чинника, вважаємо, що переселенці приховували справжню причину переїзду "кліматичним" формулюванням.

Названі причини були тим чинником, що зумовив неминучу міграцію депортованих у Західну Україну. Загалом у той чи інший спосіб із східних областей виїхала більшість сімей депортованих. Станом на 1 січня 1947 р. з Дніпропетровської області самовільно виїхало 4343 (77 %) поселених там сімей і лише 1271 залишилась. З Кіровоградської виїхало 1894 (81,9 %) поселених там сім'ї і 412 залишилось. Одеську покинуло 5750 (83,6 %) привезених сюди родин. Загалом упродовж листопада 1944 р. – вересня 1945 р. в 11 східних областей УРСР депортовано 43497 родин. На 1 січня 1947 р. там залишилась лише 8981 сім'я. 30066 родин самовільно виїхали на захід [10, арк. 78–79]. Міграція депортованих українців в УРСР продовжувалась і в наступні роки, проте з набагато меншою інтенсивністю, ніж у 1944–1947 рр.

Отже, причини міграції депортованих українців з Польщі в УРСР пов'язані не лише з кліматичними умовами у центральних, східних і південних областях, але передусім з політичними та ідеологічними чинниками.

Список використаних джерел

1. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. У трьох томах. Т. 1. 1939–1945 рр. – Львів: Жовківська книжкова друкарня видавництва ОО Василян "Місіонер", 1996. – 752 с.
2. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. У трьох томах. Т. 2. 1946–1947 рр. – Львів: Жовківська книжкова друкарня видавництва ОО Василян "Місіонер", 1998. – 540 с.
3. Сергійчук В. Трагедія українців Польщі / Володимир Сергійчук. – Тернопіль: Книжково-журнальне видавництво "Тернопіль", 1997. – 440 с.
4. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні. 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. У 2 кн. / Іван Білас. – Київ: Либіль – Військо України, 1994. – Кн. 2. – С. 502–546.
5. Депортації. Західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр. Документи, матеріали, спогади. У трьох томах. Т. 3. Спогади / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; відп. ред. Ю. Сливка. – Львів, 2002. – 418 с.
6. Свинко Й., Лановик Б. Межовий край у вогні (польсько-українські взаємини у 1944–1947 рр.) / Йосип Свинко, Богдан Лановик. – Тернопіль: "Воля", 2004. – 340 с.
7. Pisulinski J. Przesiedlenie ludnosci ukraińskiej z Polski do USSR w latach 1944–1947 / Pisulinski Jan. – Przeszow 2009. – 588 s.
8. Sowa A.L. Stosunki polsko-ukraińskie. 1939–1947. Zarys problematyki / Andrzej Leon Sowa. – Kraków, 1998. – 342 s.
9. Центральний державний архів громадських організацій України (далі – ЦДАГОУ), ф. 1, оп. 23, спр. 1477, арк. 67–70.
10. Центральний державний архів вищих органів влади та управління в Україні (далі – ЦДАВОВУ), ф. 4626, оп. 1, спр. 27, арк. 26, 29, 78–79.
11. ЦДАВОВУ, ф. 4626, оп. 1, спр. 38, арк. 19–22, 24.
12. ЦДАВОВУ, ф. 4626, оп. 1, спр. 25, арк. 2.
13. Державний архів Тернопільської області (далі – ДАТО), ф. Р. 1833, оп. 5, спр. 30, арк. 120, 123.
14. ЦДАВОВУ, ф. 4626, оп. 1, спр. 24, арк. 35, 51.
15. ДАТО, ф. Р. 1833, оп. 1, спр. 780, арк. 166–170.
16. ДАТО, ф. Р. 1833, оп. 4, спр. 36, арк. 73.
17. ЦДАВОВУ, ф. 4626, оп. 1, спр. 11, арк. 18–21, 34.
18. ДАТО, ф. Р. 1833, оп. 1, спр. 133, арк. 47–48.
19. ДАТО, ф. Р. 1833, оп. 5, спр. 44, арк. 43.
20. Голод в Україні. 1946–1947. Документи і матеріали. – Київ-Нью-Йорк: Видавництво М.П.Коць, 1996. – 376 с.
21. Бухало Г. Холмський край наш український / Бухало Г. – Рівне: АТ "Рівненська друкарня", 1994. – 48

с. 22. ДАТО, ф. Р. 1833, оп. 1, спр. 120, арк. 16. 23. ДАТО, ф. Р. 1833, оп. 5, спр. 112, арк. 25–27. 24. ЦДАВОВУ, ф. 4626, оп. 1, спр. 10, арк. 5, 10. 25. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні. 1917–1953. Суспільно-політичний та історико-правовий аналіз. У 2 кн. / Іван Білас. – Київ: Либідь–Військо України, 1994. – Кн. 1. – 432 с. 26. ДАТО, ф. Р. 1833, оп. 1, спр. 250, арк. 2. 27. ДАТО, ф. Р. 1833, оп. 1, спр. 417, арк. 45–46.

Владимир Кицак

ПРИЧИНЫ МИГРАЦИИ ДЕПОРТИРОВАННЫХ ИЗ ПОЛЬШИ УКРАИНЦЕВ В УССР

В статье проанализированы причины миграции украинцев, депортированных из Польши на протяжении 1944–1946 гг. в УССР во второй половине сороковых годов XX века. Охарактеризованы действия власти, направленные на приостановку этого процесса. Исследовано факторы, которые способствовали переселению из восточных, центральных и южных областей в Западный регион.

Ключевые слова: депортация, миграции, расселение, Закерзонье, Западная Украина.

Volodymyr Kitsak

REASONS OF MIGRATION OF THE UKRAINIANS DEPORTED FROM POLAND ARE ON TERRITORY OF UKRAINE

The article analyzes the causes of migration of Ukrainian citizens deported from Poland during the 1944–1946, in the USSR in the second half of the forties of the twentieth century. Characterizes the authorities, aimed at suspending the process. Investigated the factors that contributed to the resettlement of the eastern, central and southern areas in the Western region.

Key words: deportation, Zakerzone, migrations, settlement, Western Ukraine.

УДК 94(477)

Світлана Давидович

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПАРТІЙНО-РАДЯНСЬКОЮ СИСТЕМОЮ ГАРАНТОВАНОЇ ОПЛАТИ ПРАЦІ КОЛГОСПНИКАМ НА ІВАНО-ФРАНКІВЩИНІ

У статті досліджено засади господарсько-фінансової діяльності колгоспно-радгоспної моделі в аграрному секторі краю в нових умовах еволюції партійно-радянської політичної системи.

Ключові слова: Івано-Франківщина, колгоспи, радгоспи, оплата праці, допоміжні промисли.

У процесі розробки і реалізації державної політики з питань соціально-економічного розвитку Прикарпаття необхідно враховувати історичний досвід. Зростання ролі регіональних розвідок в історичній науці, ґрунтовний аналіз цієї проблеми в окреслений період – покликані сприяти виявленню і усвідомленню чинників, що спричинили теперішнє складне становище.

Технологічні недоліки індустріалізації та суцільної колективізації, витоки та протиріччя, що зумовили падіння виробництва, передумови та причини погіршення стану навколишнього середовища збереглися ще з радянських часів. У радянську епоху економічний розвиток західноукраїнського регіону зображувався як стале нарощування виробничих потужностей, а соціальний – як динамічне зростання добробуту людей, кількісне накопичення ними різноманітних благ завдяки постійній турботі КПРС. Тому неупереджене дослідження розвитку Івано-Франківщини на засадах сучасної методології покликане відтворити дійсну історичну картину.

На межі 40–50-х рр. XX ст. запроваджено колгоспно-радгоспну систему господарювання у сільському господарстві краю, що поступово набирала загальнодержавних характерних рис. Незважаючи на певні зрушення (реформи М. Хрущова), сільське господарство залишалося найслабшою ланкою соціалістичної моделі економіки. Аграрна політика в західноукраїнському регіоні і, зокрема, на Івано-Франківщині мала свої притаманні риси. Вважаємо, що поява нових поглядів, аналізуючи уроки минулого, дасть змогу наблизитися до більш ефективного прогнозування ситуації в сільському господарстві краю.

Мета статті – дослідити особливості запровадження гарантованої оплати праці колгоспникам на Івано-Франківщині.

Завдання статті полягає в тому, щоб на основі принципів історизму, об'єктивності, спираючись на широку джерельну базу, визначити загальні тенденції та особливості розвитку провідних галузей